

Mf 41.
(2)

17.

SYLLOGE
VARIORUM SCRIPTORUM
LOCOS
DE
MUHAMMEDANORUM
AD
CHRISTUM
CONVERSIONE
EXPETITA SPERATA TENTATAQUE
EXHIBENS.

COMPOSUIT EDIDITQUE
D. JO. HENR. CALLENBERGIUS
Theol. & Phil. Prof. Ord.

HALAE
In Typographia Instituti Judaici
MDCCXLIII.

CHRISTUM

Caput Primum.

Quil. Postelli consilia, conatusque.

§. I.

Quilielmus Postellus in libris quatuor de orbis - concordia : Quilielmus Postellus Principibus, Magnatibusque, veræ in Deum pietatis conservatoribus, & amplificatoribus, totiusque sanctæ Ecclesiæ confortio S. - Quum - videam, litteras, præstantissimum hujus mortalitatis ornamentum, multis hac tempestate veluti ad cæterorum hominum perniciem, aut ad ostentationem tantum & contentionem datas; sit vero hujus vitæ munus felicissimum, ab hominum mentibus eas tenebras dispulisse, quæ immortalitatis viam præpediunt: putavi esse ex officii mei ratione, si, quibus litteris ad hanc diem animum excolere sumi conatus, illis ad verum animis, caligine falsi occupatis, exponendum, & svadendum utar.

§. II. Suscepti operis altera causa fuit hujusmodi. Quum a plurimis, insigni & sacrarum & humanarum disciplinarum cogni-

tione (*præditis*) viris, tam verum affirmatum, confirmatumque, quam falsum refutatum, partim ratione, partim auctoritate videam; cæterum illa præclara opera inter nostros, qui de vero non ambigunt, delitescere certam: constitui apud me, dum, quæcunque & verum probant, & falsum improbant, tam ex aliorum laboribus, quam a nostra, licet tenui, industria, ratione duce, collegero, cætuque vestro sanctissimo opus excutiendum permisero, hoc ipsum in eorum populorum linguas, contra quorum errores scribo, convertere, adque eos deferre & aperire, ut contra se objecta aut diluant, & satisfaciant, aut, rejectis falsis, vera suscipiant.

§. III. Puto enim Deum Opt. Max. ideo mihi hanc tam variarum linguarum, licet mediocrem, peritiam, veluti talentum, commisisse, credidisseque, ut inde aliquis fructus in cæteros homines, quibus sum natus, redundet; utque animos saltem faciat providentia, hoc meæ tenuitatis & superficialiæ rerum omnium cognitionis exemplo, magnis, & absolutis omni genere virtutum doctrinarumque viris, ut, quæ in votis - (*solum*) habui, ea re ipsa exsequantur.

§. IV. Hoc opus quum magnitudine animi, non dejecta, opibus autem & magno Principum, magnatumque adjumento & favore egeat: a me tamen, quamvis tenuissimo, &

ab

ab externa felicitatis parte omnino imparato, ideo posse suscipi iudicavi, quod animo, ad verum suadendum, & rempublicam christianam juvandam bene affecto, a nemine me posse facile vinci spero. Quod autem ad facultates, peregrinationi necessarias, attinet, si aliunde non adfuerint, a me ipso accipiam. Necessitatis videlicet leges abstinentia, resciso etiam utilium rerum usu, & quibus artibus potero, a me depellam; fame, siti, nuditate, patientia certabo, *ὡς ἐκ γὰρ ἀβίον βίον ζῆν*. Si defuerint homines, non est, qui animos ad hanc rem fecit, defuturus Deus. Jesu Christi favore fretus, provinciam adeundarum urbium, in quibus vigent Arabici eloquii studia, suscipiam; ejusque linguæ, quæ tota ferme in Africa & Asia communis est: si erit vita valetudini prosperæ comes: cognitionem eatenus assequar, quoad meum opus de Orbis concordia in eam transferre liceat, & cum illis communicare, & familiari colloquio exponere, qui in philosophicis & litteris humanioribus sunt versati.

§. V. Ut enim vulgus Muhammedicorum, & qui in superstitione persuasione tantum formati sunt, sunt Alcorani observantissimi, persuasioneque addictissimi; ita, qui Evangelium, aut philosophiam attigere, sunt ab eo alienissimi. Ideo non pauci Caliphæ, scholas publicas construentes, sanxere, ne ul-

lus,

lus, qui in philosophicis, aut Evangelio esset versatus, in illis admittatur. Secunda cura erit, ut, eorum litteris & opinionibus copiose instructus, in eos armari undique, & nostris hominibus tela extorta ad eos impetendos suppeditare valeam. - Ea vero etiam instituti operis ratio est, ut non tantum in Arabicam, atque Hebraicam linguam mea vertere velim: sed & sacras litteras, & - (*quidquid præterea*) ad lucem hominibus occæcatis reddendam facere videbitur. Nam, quid aliud, rogo, est, quam *συναμαχῆν*, contra alienas a nostra persuasione & dogmatibus nationes agere; nisi propriis ipsarum linguis, quæ contra se dicuntur, audiant, legant, & intelligant?

§. VI. Si scopum non attingam, sternam viam nostris monachis, & sacrarum litterarum professoribus, qua se Christo probare possint. Falso enim illi tempus asserendi vitæ periculo Evangelii transiisse asserunt, quamdiu ab ulla mundi regione abest Christi, verique cognitio. Jam pridem ab orbe exlasset sæda & absurda persuasio, si singulis sæculis singuli fuissent, qui, ejus litteris instructi, & Principes commonefecissent, & cum doctis fuissent congressi. Verum vix unus aut alter, - (*ex*) quo receptum est Alcoranum, Arabibus scripsit Arabice, contra impietatem illam, & naturæ perniciem. etc.

Caput

Et naturæ perniciem. In Epistola nuncup.
fol. i. a. b.

Caput Secundum.

Continuata consiliorum, & conatuum Postelli expositio.

§. I.

AGite ergo fratres carissimi, quum principibus non liceat per illorum occupationes hanc (a) terris avertere pestem, occurramus, opponamus nos ob Jesu Christi nomen, in impiam nationem rationum gladios acuamus, prima quaque occasione perstricturi. Nos non pudet, unicum in Europa dominationis angulum esse tantum relictum Christo? Quam desidia nostræ rationem sumus Deo reddituri, quod tantæ calamitati nullus se opponat? etc.

§. II. Unde isthæc fatua, & futilis opinio inter multos veluti sanctissimum decretum habeatur, tempus martyrum præteriisse? Quasi vero usquam occasio se Christo præbandi vitæ etiam discrimine desit. Si deessent impii, & a causæ primæ cognitione alieni; non desunt hæretici, impia principum facinora, scelestorum tyrannorum nequitia. Si & impii & hæretici absunt; nunquam ab orbe sunt res abfuturæ, in quibus arguendis animus, Deo fretus, se exercent, Deique testis fiat. - Increpatio Herodis Joanni Baptistæ mortem attulit. Libera, reprehensio Valentis, imperatoris, Ba-
filio

filio magno, si permisisset providentia, attulisset cum morte exilium. Quoties vitæ discrimine Eudoxiæ, imperatrici, Arriana hæresi infectæ, se opposuit Joannes Chrysostrumus? Bis passus est propterea exilium. - Hæc omnia ostendunt, nulla in re nos magis debere probare Deo, quam in vero suadendo & asserendo. Non erat a morte Christi uberior seges christianis proposita, quam nunc. Quid enim differt, aut hominem veritatem nunquam novisse, aut illius fuisse oblitum? Totus orbis est in majoribus tenebris, quam quum venit Christus, in vineam operarios missurus. Certe ut nulla pestis supersticiosa unquam gentium Muhametana immanior fuit; ita nil nomine Servatoris fieri gratius potest, quam totis viribus illi obfistere. Angelus Siculus gloriose, Christum Mauris prædicando, post diuturnos carceres vitam gladio finivit. Quinque martyres, Franciscani, Berardus, & socii, eam ob rem in Mauritania capite cæsi sunt. - Antonius, qui a loco sepulturæ Paduanus dicitur, fecerat hujus rei periculum in juventute; sed, re infecta, ob linguæ ignorationem, redire est coactus.

§. III. Lingua una Arabica opus est, præter facultatem congregiendi cum Christi hostibus; quæ aperit viam fere universum orbem peragraturus. Nulla enim unquam, quod
litte-

litterarum memoria extet, tantum orbis -
 (spatium) occupavit. Mauritaniæ duæ, Nu-
 midia, Africa, Ægyptus, Æthiopia, Arabiæ,
 Syria, Asia minor, Armenia, Mesopotamia,
 Assyria, Persis, Parthia, Aria, Gedrosis, &
 major Indiæ pars illam, perniciosi dogmatis
 gratia, amplectitur. Jusserat Clementina de
 magistris primarias academias illius debere
 habere doctores binos, ut singula secula ha-
 berent homines, ad eam persuasionem ex ho-
 minum mentibus convellendam idoneos.
 Non est adhuc factum.

§. IV. Jeci nunc vobis, ut per meam te-
 nuitatem licuit, fundamenta, ejus eruditionis
 excusa grammatica. Ingens, ut in rarita-
 te, est mihi librorum hujus linguæ suppel-
 lex. Verum quod maxime vos paratos, &
 ab omni parte instructos reddere potest, re-
 futatio insani dogmatis est. Id vero operis
 sum aggressus, non eorum (more,) qui ante
 me ex versione, aut, ut melius loquar, in ver-
 sione latina Alcorani, idem operis sunt ag-
 gressi; sed ex ipsis Arabicis exemplaribus.

§. V. Agite igitur, o fratres carissimi, vos
 præcipue, qui mundi contemptum profitemi-
 ni; adjuvate me, & opera & precibus. Se-
 quimini, quamvis non satis peritum ducem.
 Etiam summa ingenia a tyrocinio inceperunt.
 Ab his principiis, nos Christo probando,
 pergemus ad majora. Ita fiet, ut studium

B

Prin-

Principum in eam partem excitetur, & in hanc curam - (*incumbat.*) Modica flamma non raro maxima incendia excitavit. Quid tantum vitæ caritatem habemus, quæ nobis etiam invitis est relinquenda? Quanto certius illam Christo committendo, agemus, apud quem periisse, vixisse est? Vidimus quatuor aut quinque expeditiones in Muhammedicos, animosè unius aut alterius hominis suafu susceptas; quæ certe si rationibus, ad dogma evertendum aptis, perinde ut armis fuissent instructæ, funditus interiisset Arabica lues. Solent anteire in periculosis arma.

§. VI. Præcedant litteræ, armet pietas fidesque. Alioqui si pari desidia utemur ei, quæ ad hanc diem duravit; procul dubio inviti subibimus jugum fœdæ servitutis & animorum & corporum. Si nolis sanus, ut inquit Horatius, cures hydropticus. Luget sub ea peste affictus orbis: & quam rerum conditionem, dum liber effret, fervare, ut debebat, noluit, ea nunc invita utitur. Græca ecclesia opibus ad luxum est abusa: nunc illa cedunt militi, & vires ad eam opprimendum faciunt. Ita instituit Deus, ut postquam diutius - pœnitentiam (*nostram*) expectavit, invitos trahat: & quibus rebus in perniciem & luxum, superbiamque utimur, illas alio traducat; ut afflictionem quidem, non autem voluptatem inde recipiamus. Im-

ma-

ET CONAT. POSTELLI EXPOSIT. II

manis ille tyrannus, Muhamedes, qui Constantinopolim cepit, quum opum acervos, quibus *patriarchatus* disfluebat ornatu, pompaque, & rationum libros cerneret; fertur dixisse: o impii homines! in caput vestrum hoc recidet. Vos, his opibus tam copiosis, contra legis vestrae praescriptum, abutentes, ruinam vobis accelerastis. Faciam, ut posteritas luat peccati vestri poenas. Militi, res christianas affligenti, haec pecunia cedit. Nec mora fuit, quin convehendas illas opes in unum aërium juberet; ex quo liceret tantum in belli adversus religionis Muhammedicæ hostes expeditionem, & in usum pauperum, peregrinorum, & tenuium hominum, qui in re litteraria versantur, accipere. In hanc partem quotannis aureorum sexaginta millia, nomine *elemosynæ*, expenduntur. Semel est a Sultano, Selimo, Sulimani regnantis patre, exhaustum illud aërium, contra avi institutum, quum ad bellum Persicum, in Chalderandagis (*gerendum*), festinaret. Cumulavit itaque *patriarcha* posteris æternam cladem. Nihilo vero feliciores inferiores ecclesiæ illius ordines fuere. Quidquid enim, seu decimis, seu alio proventu, ecclesiis debebatur, id totum militi cessit: ut non sit mirum, illos principes æterno copiosoque milite abundare. In demortui enim locum, non secus atque hic curiones, statim sufficitur alter. Nisi

tempeſtively medeamur, tantundem nobis imminet. Relinqui quidem inter viſtores ſolet cuiſlibet nationi liber ſuæ religionis in ſumma tenuitate uſus: ſed imperatoris edictum quotidie juventutem ex toto imperio a parentibus chriſtianiſ abducit, ut in militiam adſcribatur poſt aliquot annorum tyrocinium; atque demum, quod eſt omnium deterrimum, in verba Alcorani, abnegato Chriſto, juret. Et nos iſta non permovent?

ſ. VII. Quam variarum religionum ordines ſunt inter nos oborti quodam fervore! Primo ſumma in illis pietas viguit; iramque numinis, ne deſæviret in cæteros mortales, piis precibus averterunt: paulatim vero, refrigerſcente illa bona lite, ut vocat Heſiodus, ad priſtina, mortalibusque conſuetudina ſtudia rediere, differreque (a) cæteris paulo ultra externum cultum cœpere. Ideo varia ratione pars una eccleſiæ unicam tantum probavit ordinem; quod omnia cum tempore corrumpi cerneret: alia corruptis, alios melius ſubſtituit. Nam inter Græcos, & in toto fere Oriente, unicus Baſilitarum ordo reperitur. Auguſtini ſeſtatoribus ſucceſſere Benediſtini. Eo vero bonorum illorum virorum ſtudium tendebat, vt apoſtolicum illud vitæ genus, quod quum alibi multis in locis, tum potiſſimum in deſertis Ægypti & Syriæ, ad trecentos ferme annos innumera-

bili-

bilibus insigni sanctitate (*præditis*) viris in-
claruerat, quamplurimi amplecterentur; nec infeliciter successit. Clarissima enim mundi lumina, id instituti placuisse Christo, docuere. Ex grege Benedicti Berno est obortus, qui Cluniacensibus originem dedit; Bruno Cartusianis, Cisterciensibus Ardingus, Præmonstratensibus Norbertus, Stephanus Grandimontensibus, Valli umbrosæ Galbertus, Bernardus Clarevallensibus, Camaldulensibus Romualdus, etc. Omnes vero non aliam ob rem a prisco vivendi ritu & consortio differre voluere, nisi quia parum sancte instituta inter copiosas opes servari cernerent. Ideo ad viam arctam contententes, depravata fugiebant consortia. Verum quia mediis in opibus vix potest servari integritas: ad postremum oborti sunt quatuor ordines, opibus & privatis & communibus destituti; quibus præter primos, Apostolis proximos, nulli meliôres fuere. Licet enim homines sint, veluti & cæteri, non habuere tamen suas ab opibus pestes; uti illi auctores, Elias & Augustinus, absentes, &, jam pridem vita præfenti functi, Franciscus & Dominicus, præfentes, instituere.

§. XIX. Sed quorsum hæc? Ut pateat, quomodo sit tanta messis in toto terrarum orbe, & tam pauci operarii, multos esse, qui operas hilari animo patri ad vineam colendam

funt polliciti : vinea tamen non tantum ab illis non colitur , sed ita negligitur , ut ne vinea quidem appellanda fit. Jam incipit serpere Christi evangelium in orbe novo. Scribit Petrus Martyr : illic jam multa cœnobìa ad *catechisimum* esse introducta a Franciscanis & Dominicanis. Quamdiu magna erat litterarum ignorantia , nulli ferme curiones sacrarum litterarum periti , librorum multa penuria erat ; magis necessaria fuit opera vestra , Fratres. Nunc vero quum vobis inertia , & nimia multitudo alieno impendio victitantium probro detur , & jam a pueris objiciatur , eluite illam notam , priscorum patrum animos concipite , audete aliquot. Nunquam sunt defuturi sectatores. Quanto sunt immaniores Muhametani in eos , qui vel mutire contra imposturam Alcorani audent , tanto presentiore suis Christum adfuturum , est sperandum. Fiet tandem unum ovile , & unus pastor. Si vero amplius cunctabimur ; periculum est , ne iste parvulus orbis angulus , in quo imperium Jesu adhuc floret , etiam nostra socordia illi pereat.

§. IX. Non est , more hæreticorum & impiorum , differendum. Ajunt enim illi : non esse obsistendum Muhammedicis , iniquitates nostras vindicaturis , inque hoc a Deo missis. Hi vero : suum Christo imperium esse relinquendum , ut illud ipse tutetur. Nil sine
huma-

humano arbitrio, quum ab eo potest fieri, solet facere Deus. Eos, opus est, qui sunt sui, si velint ejus frui felicitate, etiam roto & corporis & animi nixu conari, ut ejus doctrina quam latissime pateat.

§. X. Si semel perversi dogmatis placita uno in loco convelli cœperint, nullo negotio tota moles illa concidet. Modo sentiant principes, retineri posse imperia sub Christi doctrina: facile cedent; victoriamque, qua nulla unquam fuit, futurave est - (*commemoratione dignior,*) reportabimus. Quod faxit Deus! Quum enim tam late pateat ejus persuasionis, linguæque usus, ut a columnis Herculis per Africam in centesimum octogesimalumque gradum secundum *tropicum* extendatur; si semel, qui illa utuntur, suntque magna quadam auctoritate apud suos, rationibus a nobis vinci poterint: accingentur operi, unaque nobiscum Christi doctrinam aliis tradere satagent.

§. XI. Non est, ut vulgo creditur, tam arduum, cum illis congredi. Rationes enim nostras sustinere nunquam poterunt. Ideo statim ad supplicia recurrunt, si quis vel unum verbum dicat contra Alcoranum, aut ejus placita. In patientia possidebunt animas suas, qui se objicient. Miraculis vincuntur. Aderit Christus; si semel, fide armati, congregiendi actionem susceperint. Una Jesu Christi

mors, & divinitas est illis suadenda. Cætera enim de ipso persuasa habent, judicemque vivorum & mortuorum, eum, postquam obierit, expectant. Verum ejus laudes tam ex Alcorano, quam cæteris eorum auctoribus in fine libri hujus, cum compendio tertii capituli primi, & epitome secundi, ideo addam, ut a dissimulata benevolentia illos valeamus nostra inculcando adorari, sensimque irrepere.

§. XII. Ea vero jam sunt Arabice a me versa; sed ideo non edam, quod desit adhuc nobis *lexicon Arabicolatinum*. - (*Cujus lingua Lexicon*) quum in nostra peregrinatione aut vertere, aut recuperare potero, statim ad vos adferam; vobisque eadem, Deo juvante, Arabice excudam, quæ - Latine (*edidi*;) ut - ignoratione linguæ non simus amplius imparati. Unum id vobis in principio est conandum, ut egregie obsistere possitis etiam Latine nefariis ejus pseudoprophetae opinionibus, vel eam ob rem, quod nunc, excuso Latine exemplo Alcorani, & per manus Christianorum volante, non sunt defuturi, quibus ea præscripta arrideant, *impii præcipue Luctetiani, Epicuræi, & naturales.* (*)

Caput

(*) *In lib. 2. præfat. pag. 132.*

Caput Tertium.

Excerpta ex Miræi, Sionitæ &
Hefronitæ scriptis.

§. I.

A *Ubertus Miraus de Clenardo scripsit* & Studio discendæ linguæ Arabicæ, com-
meatu accepto, in Africam Tingitanam,
quæ hodie Fessæ regnum, trajecit; ut, sacra
biblia in eam linguam transferens, gentem
illam, Mahumerana inquinatam perfidia, Chri-
sto transcriberet; ejusque linguæ professio-
nem ceteris (*linguis*) in Academia Lovaniensi
adjungeret. Nam præter Latinam, Græcam,
& Hebræam, quæ in omnibus pene acade-
miis regnant, Arabicam quoque Grammati-
cam conscripsit; extatque manuscripta in Hi-
spania apud J. Peresum Valentinum, homi-
nem doctissimum. Ex Africa in Europam,
quod insidiis se peti sentiret, transmittens, ho-
spitio a N. Mendoza, Marchione Mandecha-
ri, Prorege Granatensi, excipitur; moritur-
que Illiberi, quæ hodie Granata est, circa an-
num, opinor, MDXLII. & conditur in sa-
cello loci editioris, ubi post urbi defenden-
dæ arx est constituta.

B 5

§. II.

De Clenardo scripsit in Elogiis illustrium
Belgii scriptorum, Centur. I. Antverp.
1602.

§. II. *Idem Miræus alio loco hæc narra-
vit* : Cum - Societatis Jesu quidam, ante an-
nos plus minus xxv. Argirium Mauretania
profectus esset, lytrum captivis reducendis
laturus ; Rex eum in suam duxit bibliothecam,
varia librorum supellectile instructam :
varios hic illi codices visendos porrigit, at-
que in his libellum hunc, (*Thomæ Kempfisi
de imitando Christo*) vulgari Turcarum lin-
gua redditum ; adjecitque : pluris se unicum
illum facere, quam reliquos omnes Muhame-
tanorum. Præclarum sane vel ab hoste ex-
pressum testimonium, quod, nisi gravissimis
testimoniis niteretur, incredibile videri possit.

§. III. *In dedicatione (*) Grammaticæ
Arabicæ, quæ a Gabriele Sionita & Ioanne
Hesronita Lutetia Parisiorum anno 1602.
evulgata fuit, hæc leguntur* : cum arabicæ lin-
guæ addiscendæ cupiditas - jam incendi &
fervere incipiat, & in universa Europa, præ-
sertim in hac nobilissimi Liliati regni ditone,
admodum dilatari ac propagari videatur : ut
tot adolescentium, hujus linguæ studiosorum,
desiderio satis fiat, Grammaticæ epitomen -
scribendam nobis censuimus. - Nec profecto
id

*Aubertus Miræus in Elogiis illustrium Bel-
gii scriptorum, centuria prima. Antverp.
1602. pag. 72.*

(*) *Scripta Parisiis. Non. Ianuar. dicti anni.*

id inutile ecclesiæ Christi futurum, sed per-
 commodum speramus, cum arabicæ linguæ
 tanta ac tam salubris sit utilitas, ut Europæis
 omnibus ejus cognitio plane videatur neces-
 saria. - Fas etiam est, tam frequentes, atquæ
 pene innumeras gentes hujus linguæ usu ad
 christianæ veritatis finem invitare, & a falsis
 impostoris illius Ismaelitici, Mahomedis, dog-
 matibus revocare, - quæ provincia Gallis
 quasi hæreditario jure a majoribus suis vide-
 tur esse relicta, ex eo præcipuè tempore, quo
 a pontifice, natione Gallo, concilium æcu-
 menicum Viennense in Gallia coactum est;
 quod statuit, ut in omnibus christiani orbis
 academiis Hebraicæ, Græcæ & Arabicæ lin-
 guæ studiis omni cura & diligentia incumba-
 tur. - Quare hæc rationes - D. Franciscus
 Savary, D. de Breves - cum expendisset, non
 minori pietate, quam liberalitate, eandem lin-
 guam, in Europa non citius ortam, quam fe-
 re collapsam, erexit; cum plurima caracte-
 rum arabicorum genera a viris peritis inciden-
 da & fundenda curarit, atque, multis & ad-
 modum raris libris ex ultimis orientis regio-
 nibus undique collectis, ingentem gloriam
 & famam ea in re supra cunctos Galliarum ad
 Bizantinum Principem legatos conciliaturus,
 hanc eandem linguam locupletarit: ac de-
 mum ejusdem eximiæ liberalitatis atque mu-
 nificentia impulsu, ad studia doctorum pro-
 mo-

movenda, varios libros excudi suis sumptibus jufferit.

Caput Quartum.

Jo. Zechendorffii consilia ac conatus.

§. I.

Zechendorffius, qui Cygneæ rector fuit, & anno MDCLXII. mortuus est, hanc publicavit descriptionem: Specimen Sura-
tarum, id est, capitum aliquot ex Alcorani Systemate Johan. Zechendorffi, ejusdemque tum versionis, tum refutationis qua latinæ, qua Arabicæ, ante aliquam multos annos institutæ: in Dei honorem; verbique ejus propagationem nec non proximi, ut sunt pagani, Turcæ, Persæ, Mauritani, atque alii conversionis ansam: æquissimo, doctissimo atque expertissimo eruditorum judicio ac censuræ humillime ab ipso interprete subjectum. Cygneæ, typis Melchioris Göpneri. (*)

§. II. In dedicatione, qua Ioannes Mochingerus, Gedanensis ad Catharinæ adem ecclesiastes, & Gymnasia rhetor, compellatur, ista reperuntur: Tua excellentia novit, quam difficilis fit provincia, Alcoranum Mohammedis, impo-

(*) 4to. plag. 5.

impostoris, in latinum sermonem transferendi; quam quidem abhinc xx annis subii, & Dei, spiritus sancti, nutu atque adjutu tum feliciter ad finem, totum describendo, (*Alcoranum*) descriptumque - (*instruendo*) versione latina, (*lineis subiecta*;) hac, ut sequentia monstrant, forma - perduxi. Præterea plurima capita - (*ita*) ut sequentes - (*ostendunt pagine*) refutaveram. Verum enim vero - (*bucusque*) neglectus totus Alcoranus meus, (*quantum ego possideo, nempe 114 istiusce Systematis suratas, id est, capita*) jacuit: nec relectus, aut correctus. Et fere omnes Suratæ, præter pauculas, inter schedia mea periere, uti erant refutatæ, hocque modo conscriptæ, exceptis, quæ *textui* Alcoranico adnotatæ (*fuerant*;) & quidem partim, ob rerum omnium rutubam, apud nos ex Martis ferocitate, & mortis voracitate ortam; partim, ob defectum - (*magnorum adiutorum*) & typorum, in - primis (*que gnarorum*) in hac lingua, & (*eorum*) qui - potuissent, ac voluissent recensere, atque arbitrium ex scientia perfectiore sibi sumere, subque limam censurae vocare: vel, quia Alcoranus ait; qui non memoret, nisi habentes sapientiam; id est, ut & monachi Dervischiani volunt, quod nemo eum (*Alcoranum*) intelligere possit, nisi habeat eorum - (*in*) Alcoranum commentationem. Talem autem,

ut

ut conjectans jam nunc ariolor, ad meas manus pervenisse, ex Principis cujusdam bibliotheca communicatam mecum, gloriari possum: verum commentatio illa erat aut Persica aut Turcica - quarum (*linguarum*) nullam - (*tunc*) temporis intelligebam. Movebant igitur istæ mihi salivam, propter ardentem, quem in linguas orientales à pueris habui amorem, dum ἐπιτηθευμάτων φιλομαθῆ τῶν πολλῶν εἶναι me docuere parentes, ut & abhinc aliquot annis me istis dederim & addicarim. Sed tantum, quantum a me, atque ex me, mutisque magistris præstando. Institi linæ in calore, & interno quodam impetu, post Turcicam, Persicam linguam mihi καθύναμιν μὲν familiarem utcunque reddere. (*) Inde audaculus exercitium ac specimen præfens, capita catechetica, ex amicorum & doctorum hortatu, quantum vires
ferre

(*) Composuit etiam librum, vocabula Persica ordine exhibentem, de quo hæc leguntur in Jo. Frid. Nicolai præfationem, *Hodegetico orientali harmonico*, Jenæ. anno MDCLXX edito præmissa: *ad linguam Persicam* - (quod attinet) *manibus nihil aderat, præter Ms. B. Zechendorffi* - *inscriptum*: *Duplicatum Lexidion πῶτικόν ad linguam Persicam.*

terre valerent, in eandem Persicam transfudi: an legitime, scite, ac rite, judicent scitiores, & exercitiores in hac lingua; sed sine Theopompino dicendi genere mordaci, - quibus omnia submissa sint, & imprimis in præsentia - tuæ excellentiæ, perquam reverende, clarissime, amplissime, quaquaversum celeberrime, litteratissime - Mochingere - cui primo omnium dicatas, - (*has pagellas*) volo, - ut & exercitium Persicum, eo sine, ut examine pensiore primo has pagellas, in quibus refutationem Alcorani, uti institueram, ac *ἐναντίως* doctrinas posueram, sed eheu! ab temporis injuria, ac incuria maximam partem deperditam, (*propono*), examinare, & diducare velit: quod fecerunt - (*antehac*) excellentissimi isti Viri etc. quorum litteræ subjectæ. Sint autem hæc, rudibus typis licet (*expressa*), ad testimonium gratiæ magis, quam ad æquiparandum beneficium.

§. III. *Dedicationem excipiunt Alcorani Surata LXI. & LXXIIX. in specimen propositæ; quibus recensitis, excussisque ista adjungitur clausula:*

ficam. Hoc beati viri heredes, procurante id - Christiano Daumio - nostro Gerharde transmiserunt, & datum ab ipso mihi - usui - (hucusque) concesserunt. Paucula autem punctis ibi vestita sunt, cæteris sine punctis jacentibus.

sula : Arabicam (facta in specimen refutationis) versionem (porro) addere, spatiis & formis typorum inamabilibus exclusus, non potui; - nec opus, quia non ipsis Arabibus hæc jam nunc præscribo : sed tantum, ut nostrates videant, an hic modus sit legitimus, paganos nobis conciliandi, ne plane nos - (cum) ipsis, & ipsi - (cum) nobis, discordare videantur, nec illi christianos tanto prosequantur odio.

§. IV. *Ac porro hæc superadduntur verba* : Est hæc interpretatio, & refutatio simplex κατὰ μύθον, καὶ μίσθον, capitum Alcorani, a Filio Amri - collecti; - (cum qua) concordat in toto contextu - (commentarium,) five *Glossator* meus : qui si posset addi, maxime veri & falsi intellectum juvaret. Sed quisvis sinceræ pietatis cultor, piæ veritatis amator, veræ æquitatis sectator, sane, ingenue, modeste judicet : non enim ad ambitionem aut ostentationem; sed veri explorationem (*hæc spectant.*) Quodsi acu tetigi rem, sequentur plures (*pagellæ,*) quotquot supersunt : *minus, cum illo Græculo dicendum mihi; ἢ δεῦρο ὁδὸς σοὶ ἴε, δύνασαι νῦν θεοπρόπε.*

* (o) *

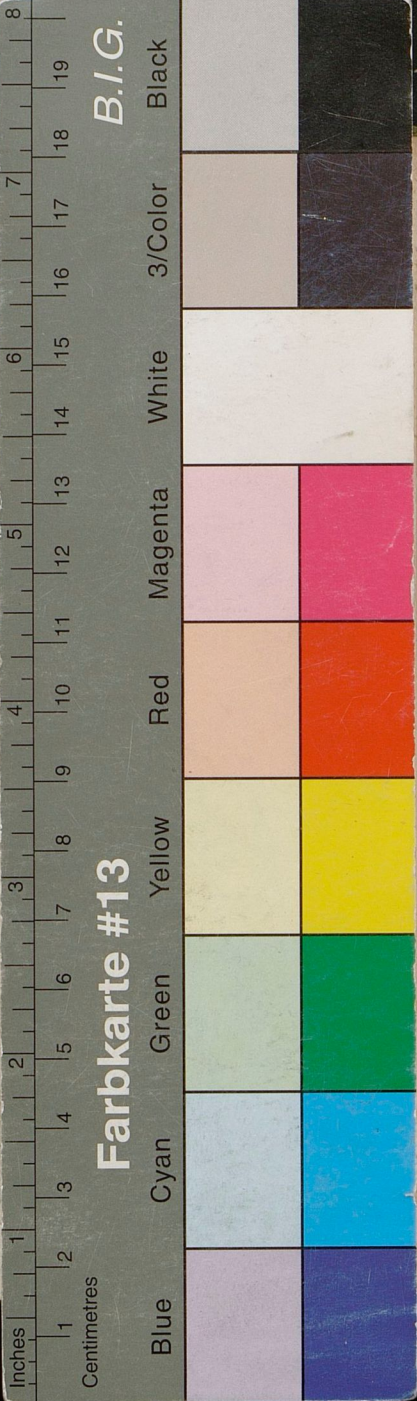
*

Je 2605

S

WD 18

h. t.

17

SYLLOGE
 VARIORUM SCRIPTORUM
 LOCOS
 DE
 MUHAMMEDANORUM
 AD
CHRISTUM
 CONVERSIONE
 EXPETITA SPERATA TENTATAQUE
 EXHIBENS.

COMPOSUIT EDIDITQUE
 D. JO. HENR. CALLENBERGIUS
 Theol. & Phil. Prof. Ord.

HALAE
 In Typographia Instituti Judaici
 MDCCXLIII.

